

Sygn. akt V CK 6/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 28 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz

SSA Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Zawisza

w sprawie z powództwa A. P., następcy prawnego B. P.

przeciwko E. W., D. W., A. W. i A. P.

o zapłatę i wydanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 28 kwietnia 2006 r.,

kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 27 października 1999 r.,

oddala kasację.

Uzasadnienie

Powód B. P. wniósł do Sądu Rejonowego o zasądzenie solidarnie od pozwanych E. W., D. W., A.W. i A. P. kwoty łącznej 13.952,37 złotych z odsetkami ustawowymi, na którą składały się następujące należności:

- kwota 6.6556,68 złotych z odsetkami od dnia 16 grudnia 1992 r., która obejmuje bezprawnie wypłaconą przez pozwaną E. W. z rachunku powoda kwotę 5349,55 zł oraz 380 złotych, które nie zostało wpłacone przez D. W. na rachunek powoda – obie kwoty zostały wyliczone łącznie z odsetkami bankowymi, które uzyskalby powód do 16 grudnia 1992 r. gdyby nie bezprawne zachowania pozwanych,

- kwota 1306,69 złotych pobrana z rachunku powoda przez E. W. w 1992 z oprocentowaniem do 13 czerwca 1999 r. wraz z odsetkami ustawowymi od poszczególnych wypłat,

- kwota 1350 złotych nie wpłacona na konto powoda z odsetkami od dat wpłaty poszczególnych kwot na własne konto przez E. W.,

- kwota 2200 złotych stanowiąca równowartość czynszu za 20 miesięcy z odsetkami od 16 grudnia 1992 r.,

- kwota 690 złotych stanowiąca odszkodowanie za koszty utrzymania pozwanych E. i D. W. z odsetkami od dnia 16 grudnia 1992 r.,

- kwota 250 złotych nie rozliczona przez D. W. z tytułu sprzedaży miodu z odsetkami od dnia 27 stycznia 1993 r.

- kwota 1500 złotych z odsetkami od dnia 27 stycznia 1993 r., którą pozwani powinni zapłacić o ile nie wydadzą powodowi wymienionych przez niego rzeczy.

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa.

W toku postępowania interwencję uboczną po stronie powodowej zgłosił A. P.

Wyrokiem z dnia 30 marca 1999 r. Sąd Rejonowy zasądził solidarnie od pozwanych E. W. i D. W. kwotę 24.781,87 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia

30 marca 1999 r. oraz kwotę 1690,88 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 25 marca 1999 r. W pozostałym zakresie sąd oddalił powództwo.

Jak ustalił Sąd Rejonowy E. W. – wnuczka powoda – zamieszkała z nim od marca 1991 r. Według ich ustaleń opłaty związane z korzystaniem z lokalu mieli ponosić po połowie. W 1991 r. B. P. upoważnił wnuczkę do korzystania z jego konta bankowego. 29 kwietnia 1992 r. pobrała 151,89 i 243,22 złotych i pieniądze te przekazała powodowi. We wrześniu 1992 r. na D. W. pomimo tego, że miał wpłacić na ten rachunek bankowy powoda kwotę 380 złotych, wpłacił ją na rachunek E. W. - swojej żony.

Uwzględniając oprocentowanie w banku prowadzącym rachunek kwota ta na dzień 24 marca 1999 r. wyniosłaby 1.690,88 złotych. W tym czasie D. W. na prośbę powoda sprzedawał miód, a pieniądze ze sprzedaży przekazywał powodowi. 15 grudnia 1992 r. pozwana E. W. pobrała z konta bankowego powoda kwotę 5349,55 złotych, którą wpłaciła na swoje konto. Na dzień 29 marca 1999 r., kwota ta, gdyby pozostawała na rachunku powoda, wraz z oprocentowaniem terminowym, wyniosłaby 24.781,89 złotych.

Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo wobec E. i D. W. co do kwot pobranych z konta i nie ulokowanych na nim, licząc odsetki za opóźnienie od dnia wyrokowania, zaś w pozostałej części powództwo zostało ocenione jako bezzasadne.

Od tego wyroku apelację wniósł powód. Zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo i domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz w dalszym ciągu kwoty 13952,37 złotych płatnej w sposób jak to określał powód przed sądem pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 27 października 1999 r. oddalił w całości apelację powoda. Według sądu powodowi należy się odszkodowanie za zagarnięte przez pozwanych pieniądze. Jego wysokość odpowiadała odsetkom bankowym jakie uzyskałby powód w Banku [...], gdyby były w dalszym ciągu ulokowane na jego rachunku. Innych kryteriów odszkodowania powód nie podał. Sąd Okręgowy podkreślił, że odszkodowanie przewyższające dochodzoną kwotę zostało

zasądzone zgodnie z art. 321 § 2 k.p.c. Co do pozostałych roszczeń Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne i ocenę sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania tj. art. 321 § 2, 322, 316 § 1, 385 k.p.c.. Ponadto zdaniem skarżącego sąd drugiej instancji naruszył art. 415, 455 oraz art. 481 § 1 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie. Jako oddzielny zarzut powód opisał nieuwzględnienie materialnej treści postanowień umów rachunków lokat terminowych zawartych pomiędzy nim a Bankiem [...].

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2001 r. Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie kasacyjne wobec śmierci powoda B. P. Postępowanie kasacyjne zostało podjęte dnia 14 marca 2006 z udziałem jego jedyne go spadkobiercy A. P.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ponieważ zaskarżony wyrok został wydany przed dniem 6 lutego 2005 r., do złożenia i rozpoznania kasacji powoda mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania w wersji obowiązującej przed tym dniem (art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego ... (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) a wobec treści art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy-Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 48, poz. 554), do złożenia i rozpoznania kasacji powoda wniesionej od orzeczenia wydanego przed 1 lipca 2000 stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed tym dniem.

Ocenę kasacji należy rozpocząć od drugiej podstawy kasacyjnej (art. 391¹ pkt 2 k.p.c.), ponieważ od prawidłowości dotychczasowego postępowania, a zwłaszcza poczynionych w nim ustaleń faktycznych, uzależniona jest ocena zasadności naruszenia prawa materialnego.

Zgodnie z treścią art. 392 k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego ... (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) kasacja do Sądu Najwyższego przysługuje od wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji. Zaskarżenie nie może wobec tego opierać się na zarzutach dotyczących uchybień sądu pierwszej instancji. Kontroli kasacyjnej podlega prawidłowość wypełnienia przez sąd drugiej instancji obowiązków sądu

apelacyjnego, określonych w art. 367 – 391 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wyrokowania), co oznacza, że właściwie sformułowany zarzut naruszenia prawa procesowego powinien wskazywać te przepisy postępowania, które naruszył sąd drugiej instancji rozpoznając apelację. W kasacji opisane kryteria wypełnia jedynie zarzut naruszenia art. 385 k.p.c. Pozostałe przepisy prawa procesowego zostały wymienione w kasacji samodzielnie i jako takie odnoszą się do postępowania w pierwszej instancji. Gdyby nawet założyć, że zarzuty naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., art. 322 k.p.c. i 316 § 1 k.p.c. skierowane zostały do sądu drugiej instancji, to jednak inne uchybienia towarzyszące tej części kasacji pozwalają ocenić zarzuty naruszenia prawa procesowego jako bezzasadne.

Postawienie zarzutu naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. ogranicza się tylko do przytoczenia w kasacji tego przepisu, bez żadnego uzasadnienia w jaki sposób doszło do jego naruszenia i czy mogło to mieć wpływ na wynik sprawy. Kolejny przytoczony w kasacji art. 321 § 2 k.p.c., w stanie prawnym obowiązującym w dacie wydania wyroku w drugiej instancji, mógł mieć wyłącznie zastosowanie w postępowaniu przed Sądem Rejonowym. W ukształtowanym ustawą z dnia 1 marca 1996 r. nowelizującą postępowanie cywilne, systemie apelacji nie było już odpowiednika art. 390 § 2 k.p.c., który przewidywał uprawnienie sądu rewizyjnego do orzekania niezależnie od żądań stron w tych wypadkach, w których na podstawie przepisów kodeksu uprawniony był do tego sąd pierwszej instancji. Zgodnie zaś z art. 378 § 1 k.p.c. zakres rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji został wyraźnie zawężony do granic apelacji. Oznacza to, że zastrzeżone w obowiązującym wówczas art. 321 § 2 k.p.c. wyjątki od zasady wyrokowania w granicach żądania, nie mogły dotyczyć postępowania przed sądem apelacyjnym (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 grudnia 2001 r. IV CKN 1558/00 OSNC 2002/10/125). Opisane zmiany systemowe sprzeciwiały się zastosowaniu art. 321 § 2 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym przez odwołanie się do treści art. 391 § 1 k.p.c.. Taką ewentualność słusznie wykluczono w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1999 r. II CKN 472/98 (nie publ.) i z dnia 24 marca 1999 r., I PKN 631/98 (OSNAPUS 2000, Nr 10, poz. 381). Celowe jest podkreślenie, że z dniem 5 lutego 2005 r. (art. 1 pkt 36 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy-Kodeks postępowania cywilnego ... Dz.U. Nr 172, poz. 1804) art. 321 § 2

k.p.c. został zupełnie wyeliminowany z kontradiktoryjnego systemu postępowania cywilnego.

Kolejny, wymieniony w ramach tej samej podstawy kasacji, art. 322 k.p.c. – wbrew temu, co podnosi się w kasacji - nie został zastosowany przez Sąd Apelacyjny. Dlatego bezzasadna jest kasacja oparta na naruszeniu tego przepisu.

Art. 385 k.p.c., jako jedyny od strony formalnej, prawidłowo wymieniony w kasacji, łączy się z oddaleniem apelacji pomimo zgłoszenia w apelacji słusznego – zdaniem skarżącego - zarzutu naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe ustalenie odsetek. Podejmując się oceny tego zarzutu łącznie z zarzutami naruszenia prawa materialnego należy podnieść, że powód w pozwie określił wprawdzie swoje żądanie odszkodowania jako odpowiadające pobranym przez pozwanych należnościom wraz z utraconymi odsetkami bankowymi ale nie podał wysokości samej szkody. Dopiero w późniejszym piśmie procesowym z dnia 25 marca 1993 r. sprecyzował wysokość roszczenia wyliczoną według metody podanej w pozwie. Tę samą metodę zastosował sąd pierwszej instancji za dalsze okresy. Sąd w oparciu o informacje Banku [...] ustalił jakie korzyści osiągnąłby powód, gdyby środki pieniężne były w dalszym ulokowane na jego koncie bankowym, na dotychczasowych warunkach, zaś wysokość szkody co do kwoty 380 zł, która zamiast na rachunek powoda, została wpłacona na rachunek pozwanej E. W., sąd ustalił w oparciu o informację tego samego banku co do odsetek od kwoty 380 złotych złożonej na 12-o miesięczną lokatę. Zasądzenie odszkodowania w tej wysokości było możliwe jedynie przez zastosowanie obowiązującego wówczas art. 321 § 2 k.p.c. Odszkodowanie zostało wyliczone zgodnie z zasadą wynikającą z art. 363 § 2 k.c. według stanu rzeczy, według cen istniejących w chwili zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji. To z kolei uzasadnia zasądzenie odsetek ustawowych od tej daty. Problem związany z przyjęciem odszkodowania według cen z daty jego ustalania oraz zastosowaniem art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 455 k.c. pojawił się w orzecznictwie szczególnie po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 marca 1989 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych i maksymalnych (Dz.U. Nr 16, poz. 84), kiedy ze względu na wysoką stopę procentową odsetek ustawowych dostrzeżono również ich waloryzacyjną funkcję. Przyjęcie zgodnie z treścią art. 481 § 1 k.c.

w związku z art. 455 k.c., że odsetki od odszkodowania za zagarnięcie środków pieniężnych należą się od daty wyrządzenia szkody, na co wskazuje właściwość zobowiązania (art. 455 k.c. in principio), mogłoby prowadzić do nieuzasadnionego uprzywilejowania wierzyciela kosztem dłużnika. Zdaniem Sądu Najwyższego rozwiązanie przyjęte w zaskarżonym wyroku, zgodne z przeważającym nurtem orzecznictwa (patrz m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r. III CZP 72/97 OSNC 199/8/133, wyrok SN z dnia 23 stycznia 1998 r. II CKU 129/97 Prok. I Pr. 1998/7-8/31, wyrok SN z dnia 16 września 1993 r. I PRN 70/93 OSNC 1994/5/113, uchwała SN z dnia 8 lipca 1993 r. III CZP 80/93 OSP 1994/3/50, wyrok SN z dnia 29 maja 2000 III CKN 823/98 system informacji prawniczej lex 51365, wyrok SN z 30 października 2003 r. IV CK 130/02 lex 82273) właściwie zabezpiecza interesy wierzyciela albowiem uwzględnia zmiany w zakresie wysokości szkody od jej zaistnienia do daty ustalenia jej wysokości. Jest jeszcze jeden istotny argument, który w rozpoznawanej sprawie usprawiedliwia stanowisko sądów obu instancji. 29 marca 1993 r. Sąd Rejonowy na wniosek powoda, w trybie zabezpieczenia, zajął środki na rachunku bankowym powódki, które pochodziły z wypłat z rachunku powoda. Od tego czasu aż do chwili udzielania sądowi przez bank informacji w marcu 1999 r. powódka nie dysponowała tymi pieniędzmi.

Naruszenie art. 415 k.c. ma według skarżącego polegać na tym, że sąd nie uwzględnił, że obowiązek naprawienia szkody obejmuje nie tylko nakaz zwrotu przywłaszczonych nominalnych kwot ale także naprawienie szkody za pozbawienie powoda możliwości obrotu swoimi własnymi środkami pieniężnymi a wynagrodzenie tej szkody stanowią odsetki. Jak wskazano wyżej zasądzone odszkodowanie obejmuje także oprocentowanie utracone przez powoda. Poza tym sam art. 415 k.c. nie reguluje problemu odsetek i już tylko z tej przyczyny nie może służyć wykazaniu naruszenia prawa materialnego polegającego na zasądzeniu odsetek od odszkodowania od daty wyrokowania.

Ostatni z zarzutów, związany z pierwszą podstawą kasacji (art. 391¹ pkt 1 k.p.c.) został przedstawiony opisowo, jako nieuwzględnienie materialnej treści postanowień umów rachunków lokat terminowych zawartych pomiędzy powodem a Bankiem, w szczególności odnoszących się do przyczyn i skutków rozwiązania umowy i wysokości oprocentowania lokat. Tymczasem przytoczenie podstawy

kasacyjnej z art. 391¹ pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania konkretnych norm prawa materialnego, których naruszenie zarzuca skarżący oraz postaci ich naruszenia (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniach z dnia 11 lutego 1997 r. II CKN 65/97 i 17 kwietnia 1997 r. III CKN 29/97 OSNC 1997/6-7/ poz. 93 i 97, w wyroku z dnia 9 kwietnia 2002 r. III CKN 570/00 lex 57241, w postanowieniu z dnia 10 maja 2002 r. III CKN 1310/00 lex 54502). Przedstawienie w sposób opisowy naruszenia bliżej nieokreślonej normy prawnej uchyla w tej części kasację spod kontroli Sądu Najwyższego.

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację powoda na podstawie art. 393¹² k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 5 lutego 2005 r.).